Bo Lundgren: Anförande vid Moderaternas partistämma 1999

Talare
Bo Lundgren
Partiledare, Moderaterna

Datum
4 september 1999

Partivänner!

Tack än en gång för det förtroende ni har visat oss som fått uppdraget att leda vårt parti under de kommande åren.

Men framför allt, tack för att ni har fyllt den här stämman med debattglädje, vitalitet och engagemang.

Detta är 1900-talets sista moderatstämma. Nästa ordinarie partistämma håller vi i ett nytt sekel, ett nytt årtusende. Det ger ett särskilt perspektiv.

Vi lägger snart de stora kollektivens och de kollektiva kraftansträngningarnas århundrade bakom oss.

Ett århundrade förknippat med begrepp som den starka staten och det totalitära samhället.

Men också demokratins, den globala marknadshushållningens och de enorma framstegens århundrade. Katastroferna har aldrig varit större i människans historia. Men inte heller landvinningarna.

Pendeln har svängt mellan det totala kriget och strävan efter den eviga freden. Mellan en totalitär kollektivism och individens frigörelsen. Mellan humanitära katastrofer och ett till synes aldrig sinande överflöd.

Vårt sekel har på gott och ont mer än något annat varit politikens århundrade, format av föreställningen att den politiska makten inte bara kunde förändra världen utan också kunde förändra människorna. Politiken blev allt. Makt blev rätt.

Men vi har också sett den goda politiken växa ur den totalitära politikens ruiner. Hur insikten om frihetens, det öppna samhällets och samarbetets betydelse har lagt grunden för framsteg och välstånd.

Och ingen underström har varit starkare än individens kamp för ökat oberoende. Ekonomisk frigörelse, det politiska livets demokratisering och den stigande utbildningsnivån har alla verkat i samma riktning. Mot friare, starkare och mer oberoende individer.

Sverige kom mer än andra länder att präglas av politikens anspråk på att styra och att lägga till rätta. Politik blev att vilja. Och när viljan inte kände några gränser - då satte heller ingen någon gräns för politiken.

Sverige låg i täten när politiken blev centralpunkten i samhället.

Det var då som vårt land förlorade mycket av kontakten med de värden som burit samhällsutvecklingen sedan mitten av 1800-talet.

I den politiska retoriken beskrevs vi alltmer sällan som individer, utan som löntagare eller pensionärer, som arbetare eller tjänstemän, som svaga eller starka.

Vi betraktades som delar av ett kollektiv i stället för som självständiga medborgare.

Politiken formades efter Statistisk årsbok, inte för tänkande, kännande och olika individer.

Det var ett brott med den starka frihetstradition som hade funnits - inte minst hos socialdemokratin - ända fram till 1960-talet.

Radikala tänkare som Knut Wicksell, Nils Karleby och Alf Ahlberg var inte några taktiker, som i en politik för individens frigörelse framför allt såg nyckeln till att erövra makten. Tvärtom.

De stod upp för sina idéer i en tid då allt fler satte ett likhetstecken mellan

framtidens idéer och kollektivismens.

De var övertygade i teorin - och lidelsefulla anhängare i praktiken av ett öppet samhälle, mångfaldigt och fyllt av möjligheter för alla människor oberoende av social bakgrund. Och det var samma strävan efter frigörelse som också var drivkraften för min farfar i hans arbete som ordförande i Stenindustriarbetareförbundet.

Men frihetstraditionen bröts. Kollektivismen tog över och nådde sin kulmen i början av 1970-talet.

Nu bryter en ny tid fram. En tid då medborgaren är viktigare än staten, företagaren viktigare än företaget och medarbetaren viktigare än arbetskraften.

En tid som präglas av tre frihetsbegrepp som återigen driver utvecklingen i ett allt snabbare tempo. Friheter som varit själva fundamentet för den moderna demokratiska rättsstaten och marknadsekonomin.

Tankens frihet - forskningens och vetenskapens grundval. Det kulturella skapandets livsnerv.

Handelns frihet - grunden för allt brukande, naturkrafternas tämjande och för det intelligenta skapandet av arbetsgemenskaper - företag eller andra sammanslutningar. Den nödvändiga förutsättningen för all ekonomisk utveckling.

Medborgarens frihet - den konstitutionella demokratins och rättsstatens syfte och förutsättning. Villkoret för fredlig maktväxling och för den nödvändiga anpassningen av de gemensamma institutionerna till en ny tids förutsättningar.

Det var när dessa tre friheter förenades i länder som Förenta staterna, Storbritannien och Nederländerna och så småningom också i Skandinavien och övriga Europa som utvecklingen på allvar tog fart för tvåhundra år sedan.

Och det var samma kombination av friheter som gjorde Sverige till en modern industrination. Vi lämnade privilegiesamhället bakom oss och fick en

förvaltning styrd av lagen, bemannad efter duglighet och inte efter börd.

Politikens mål och uppgift var friheten för människorna, för tanken och för näringarna. Och därför också att öppna dörrarna för alla.

Sverige är ett land där sådana värden fortfarande är starka. Det gäller strävan efter oberoende från överheten - det må vara fogden eller brukspatronen. Det gäller kravet på likabehandling och rättvisa.

Men när politiken förlorade kontakten med sitt grundläggande ursprung och syfte blev det goda sin egen fiende. En överhet ersattes av en annan. Politikens patroner tog över efter brukets.

Strävan efter jämlikhet blev en rädsla för olikhet. Alla skulle gå i samma skola, alla skulle titta på samma TV-program, alla skulle bo i likadana lägenheter.

Skatter, bidrag och subventioner gjorde medborgarna beroende av politiken.

För många familjer fick de beslut som fattades i riksdagen och i kommunen större ekonomisk betydelse än de som fattades vid det egna köksbordet.

Den goda politiken, som skall vara vår grund, måste bygga på goda värden som frihet och oberoende, tolerans och rättrådighet.

På samma sätt som politiker förr rev ner hinder, skrån och privilegier så skall vi göra det nu. Vi skall återupprätta politiken som en kraft för frihet, trygghet och värdighet.

När skolan och vården inte kan rekrytera personal - då måste mångfald och alternativ vara viktigare än offentlig byråkrati och offentliga monopol.

När de mest utsatta inte kan lita på oss politiker - då måste stödet till de handikappade återigen bli viktigare än statsbidragen till LO.

När medborgare i rädsla organiserar sig i medborgargarden - då måste lag och ordning åter bli viktigare än permissioner och kriminalteater.

När nio av tio i vissa invandrargrupper står utanför arbetsmarknaden - då måste en fungerande arbetsmarknad vara viktigare än fackets makt.

I det stora och det lilla skall vi bygga på det som en gång gjorde Sverige till en av världens rikaste nationer.

I det stora och det lilla skall vi ge större frihet för individer och familjer.

Ett viktigt medel för detta är vår egen förnyelse, vår förmåga att beskriva de aktuella och relevanta problemen, ge de trovärdiga svaren och utforma en ny tids reformer.

Stämman har beslutat att vi skall förnya vårt idéprogram. Till grund för det arbetet ligger en lång tradition och ett idépolitiskt förnyelsearbete, inte minst manifesterat i "Land för hoppfulla".

Det är där allting börjar - med idéerna. Det är grunden när vi skall fortsätta med att öppna partiet utåt och engagera alla som vill vara med och forma den nya tidens politik.

Vi skall göra fler delaktiga i vårt inre arbete. Inte minst gäller det att åstadkomma en ännu bättre kontakt mellan moderata företrädare i riks- och kommunalpolitiken.

Det finns en utbredd föreställning att en ny tid innebär mindre krav på kvalitet i politiken. Att det räcker med snärtiga svar och anpassade budskap i TV för att vinna val.

Jag tror att det i längden är precis tvärtom. Välutbildade väljare med kunskaper, egna idéer och uppfattningar om det mesta är inte de värnlösa offer för politikens enkla propaganda som alltför många reklamkonsulter och opinionsstrateger tror.

Det politiska uppdraget är ett förtroendeuppdrag. Att vara politiker är först och främst att företräda alla de enskilda människorna. De har rätt att ställa krav på

hur deras skattepengar används och på alla de tusentals och åter tusentals beslut som rör deras tillvaro och deras vardag.

Men politik handlar också om att leda. Om att stå upp för sin övertygelse. Om att kunna skapa förtroende och tillit hos andra. Om att visa vägen ut ur svårigheterna och mot möjligheterna.

Det är i kombinationen av den lyhörde, tjänande företrädaren och den trovärdige ledaren som vi finner det tjugoförsta århundradets framgångsrika politiker.

Och det är i arbetet att rekrytera och ge en plattform åt dem som vill och kan ikläda sig rollen som förtroendevald som vårt parti har en av sina viktigaste uppgifter.

En lika självklar uppgift för oss är att vara ett konstruktivt borgerligt samarbetsparti.

Det handlar naturligtvis om att vi vill bilda en borgerlig regering.

Men det handlar ännu mer om hur vi själva formar vår politik.

Jag är övertygad om att ett moderat parti med en stark övertygelse är det bästa samarbetspartiet.

För det är när vi är trygga i det vi själva vill som vi kan föra en konstruktiv och pragmatisk dialog med andra.

Inte för att vi skall dominera över någon annan, utan för att det då går att lita på oss.

Inte för att vi skall övertrumfa någon annan, utan för att vi kan sätta gränser och söka konstruktiva lösningar.

För oss moderater är detta två viktiga uppgifter under kommande år. Att stärka och utveckla förtroendemannarollen och att i kraft av vår övertygelse vara en

konstruktiv samarbetspartner.

Nu ser vi framåt mot en höst och ett politiskt arbete med många utmaningar och många möjligheter.

En bild av dagens Sverige visar en ekonomi som inte vuxit snabbare sedan 1994 och där åttiotalsspekulationens underskott försvunnit.

Det är en riktig bild. Men det är också en satellitbild - en stillbild - där detaljerna blir svåra att urskilja och utvecklingen över huvud taget inte finns med.

Bilden av Sverige ur ett nära perspektiv visar ett land där hundratusentals medborgare saknar arbete. Och där åter hundratusentals känner utanförskap och otillräcklighet.

Där nyfattigdomen - att inte kunna försörja sig på sina egna arbetsinkomster - brett ut sig. Och där viktiga gemensamma åtaganden - som vård, utbildning och en fungerande rättstrygghet - trots världens högsta skatteuttag blivit eftersatta.

Även om det går bättre för Sverige så går det dåligt för alldeles för många svenskar och bra för alldeles för få.

De människor som bor och verkar här är Sveriges största tillgång. Sveriges största problem är att många inte tillåts utveckla sin förmåga, att ta tillvara sin egen kraft.

Denna insikt har format vårt arbete här på stämman. Den kommer att leva i den politiska vardagen för oss alla.

I västra Götaland har Cecilia och många andra den mäktiga uppgiften att klara förnyelsen av sjukvården.

I Skånelandstinget, i Stockholms län och i Halland står Henrik, Ralph, Anne-Marie och deras medarbetare inför samma utmaning.

I riksdagen kommer vi att leda oppositionen mot den allvarligaste

nedrustningen av Sveriges försvar sedan 1925. Och vara de främsta att ta debatten om vårt lands roll i den nya europeiska säkerhetsordning som växer fram.

Skatteöverläggningarna med de andra partierna att kommer föras till ett avslut.

Och vi skall ta debatten om en energipolitik som dikteras av politisk opportunism och parlamentariskt maktspel.

I Nacka kommer Erik att fortsätta att utöva det goda exemplets makt, liksom Margareta i Simrishamn och Gunnel i Mora.

Här - och på många andra ställen - visar vi på moderat politik i praktiken.

Överallt kommer vi att möta enskilda människors önskemål och drömmar, lyssna till deras åsikter och krav, dela deras vrede över missförhållanden och deras förhoppningar om en bättre framtid.

Så ser den vardag ut som möter oss alla i morgon.

Det är i denna vardag och i vår övertygelse om ett friare, tryggare och rättvisare Sverige som politiken på 1999 års stämma har formats. Styrkan och mandat att genomföra dessa idéer i hela landet skall väljarna ge oss i nästa val.

Vi står inför tre stora nationella utmaningar.

Att skapa de bästa av förutsättningar för det kreativa, företagsamma och arbetande Sverige är den första utmaningen.

Det handlar om ett företagarklimat i världsklass. Det handlar om en arbetsmarknad där politiken öppnar - inte som idag, stänger - dörrar.

Det är viktigt för de företag som redan finns, men det är ännu viktigare för de idéer som ännu inte fått vingar.

Att företa sig något - det må vara att utbilda sig, att utveckla sig i jobbet eller att

starta egen verksamhet - måste vara den mest uppskattade drivkraften i vårt samhälle.

De stora företagen skall naturligtvis ha goda förutsättningar. När Sverige dräneras på välutbildade människor, huvudkontor och ledningsfunktioner är det ett slag mot vår framtida förmåga att utveckla ett starkt näringsliv.

Men politiken har alltför ofta utformats bara för det befintliga. För de stora och för dem som kan anpassa sig.

Pizzabagaren på hörnet kan inte anställa tolv skattejurister som arbetar dygnet runt med att hitta vägar till lägsta möjliga skatt.

Det lilla städbolaget har inte en personalavdelning som kan hantera arbetsrättens alla mysterier.

Familjen som driver servicebutiken sitter inte med näringsministern och äter middag på Villa Bonnier.

Visionen om det kreativa Sverige handlar om så mycket mer än företagande.

Det handlar om skolans förmåga att förmedla kunskaper, färdigheter och goda arbetsvanor. Där målet om kunskap är gemensamt och inte förhandlingsbart, men där vägarna tillåts vara många och olika.

Det är en avgörande fråga för framtiden.

Ett år efter det att vård-skola-omsorg som ett mantra smattrade från varenda talarstol är det större brist på lärare än någonsin. Det talas om kris i skolan. Så ser Sverige ut, hösten 1999, trots att det är just i kunskapen som vårt lands framtid sitter.

För ett par år sedan skrev Timbro-chefen P J Anders Linder en debattartikel med rubriken ”Göran Persson kan inte ta studenten åt folk”. Kunskap kan man bara vinna själv genom hårt arbete. Kunskap kan inte portioneras ut av andra.

Han har alldeles rätt. Vad vi kan bidra med är att ge varje människa - ung som gammal - verktygen för att förverkliga just sina livsprojekt. Och se till att det är mödan värt att lära mera.

Ett av våra viktigaste löften måste därför vara:

Skolan skall vara vars och ens hävstång till en bättre framtid. Skolan skall aldrig kunna kallas ”en krisbransch”!

Det kreativa Sverige behöver fria universitet och högskolor - med resurser, men också med frihet från den nationella politikens tillfälliga modenycker. En högskola med ett ideal av bildning, inte bara som en fabrik för utbildning.

En fri forskning i världsklass. Där vi har kunskaper och resurser att vara främst på centrala forskningsområden.

Vi är och vi skall förbli företagsamhetens, kunskapens och det skapande arbetets parti.

Trygghet i förändringen är den andra utmaningen.

En allt snabbare utveckling och ett alltmer mångsidigt samhälle, kan leda till ökad osäkerhet. Till en rädsla för förändring som försvårar förnyelsen.

En förutsättning för att ta tillvara framtidens möjligheter är därför att öka människors tilltro till den trygghet som också följer med förändringen.

Och insikt om att stagnation skapar otrygghet i en värld som utvecklas.

Men det räcker inte. Det handlar också om att återskapa en personlig trygghet som innebär att den som har ett arbete kan försörja sig på sin egen arbetsinkomst och sätta undan till ett eget sparande.

Den goda politiken tar ansvar för finansiering av sjukvård och skola, en fungerande rättstrygghet och för stödet till dem som inte förmår att klara sig själva.

Den formar också en miljöpolitik i respekt för naturen, i tron på det tekniska

framsteget och i övertygelsen om det individuella ansvaret.

Här är uppdraget tydligt. Här är behoven ofta akuta.

Vi lovar inte mer bidrag till alla.

Vi säger inte att vi kan hjälpa människor att leva deras liv.

Utan det vi säger är enkelt och borde vara självklart.

Vi ger medborgarna frihet och möjlighet att ta sitt ansvar - för att vi skall kunna axla vårt.

Då kan familjer och individer känna trygghet i vardagen. Inte för att politiken löser alla deras problem, utan för att de har verktygen att själva bestämma över sina liv. Och i förvissningen att det som måste lösas gemensamt faktiskt fungerar.

Ett avgörande skäl för att öka medborgarnas frihet och ansvar är att mycket av den trygghet vi söker ligger - och måste ligga - utanför politiken.

Den kärlek och omtanke vi alla behöver kan inte beslutas om i riksdag eller i fullmäktige.

Det är bara som föräldrar som vi kan ge våra barn den uppväxt som formar hela och trygga individer.

Det är också som individer vi kan ta det personliga ansvaret för den gemensamma uppgiften att skapa en god livsmiljö.

Den tredje utmaningen är att bygga ett Sverige för alla.

Ett Sverige som utvecklas i de vanliga svenskarnas vardag.

Det handlar om en politik mot det utanförskap som drabbar individer och familjer och som riskerar att dela vårt samhälle.

Det handlar om en delaktighetens och möjligheternas politik.

Om att också de som idag står utanför själva skall kunna välja väg i livet.

I retoriken har vi världens mest ambitiösa politik mot segregation - i praktiken lever stora grupper mer eller mindre permanent utanför viktiga delar av samhällslivet.

De som har försummat det gemensamma ansvaret för de mest utsatta har också haft den vackraste retoriken och de fagraste löftena.

Men sanningen är att invandrare i Sverige oftare står utan jobb än invandrare i övriga västvärlden och att normal försörjning och sysselsättning tillhör de sällsynta undantagen i stora grupper.

Detta trots att miljard efter miljard pumpats in i det ena politiska projektet efter det andra. Trots att vi har lagstiftning som förbjuder diskriminering. Trots att det pågår ett ständigt upplysningsarbete från olika myndigheter.

Om det bara hängde på viljan att satsa pengar i politiska projekt skulle vi nog vara världens mest välintegrerade samhälle. Men det är vi alldeles uppenbart inte.

Vi moderater måste nu förmå att formulera en politik för delaktighet som söker sig till kärnan av de djupa samhällsproblem som utanförskapet bottnar i.

I stället för att dölja symptomen är det vår uppgift att ta itu med orsakerna.

Jag känner att vi i Maruricio Rojas arbete kommit mycket längre än många andra.

Vi måste ge alla makt över vardagen. En egen kraft ur vilken såväl trygghet som värdighet kan växa.

Självklart på arbetsmarknaden och i företagandet. Att kunna få ett jobb. Att kunna starta och försörja sig på en egen verksamhet.

Men också i familje- och vardagslivet. Att kunna välja skola åt sina barn. Att kunna välja och äga sitt boende. Att kunna välja den vård och den omsorg som

vi alla kommer att behöva.

Att kunna vara en aktiv samhällsmedborgare, genom att man själv fattar de centrala besluten i sin egen vardag.

Vi har inte lösningen på alla utanförskapets problem.

Men jag är övertygad om att den ansats som vi nu formulerat bär betydligt längre än den som under flera decennier ständigt har misslyckats.

Visionen om ett enat Europa var ett av de starkaste skälen till att jag en gång blev medlem i moderaterna. Vi moderater har ända sedan 1950-talet varit den främsta bäraren av europatanken i Sverige. Det ger oss ett särskilt ansvar.

Vi vill att Sverige så fort som möjligt skall bli fullvärdig medlem i det europeiska valutasamarbetet.

Det är viktigt för vår ekonomi, för företagen och för oss som individer. Det är viktigt för Sverige som konstruktiv och ansvarstagande kraft i det europeiska arbetet.

Och till skillnad från andra så vågar vi ta ställning. Som ansvarstagande politiker, inte som pensionerade statsråd eller privatpersoner.

Vi säger vår mening därför att väljarna skall få veta var vi står och för att alla skall få tillfälle att pröva våra argument. Detta är vårt ansvar som politiker.

Vi får aldrig glömma att det europeiska samarbetets kärna är att riva barriärer mellan nationer och människor för att lägga grunden för frihet och fred i hela Europa.

Vi vill att Sverige skall ta sitt fulla ansvar i det europeiska samarbetet. Det gäller att formulera den vision och den konkreta politik som skall vara vägledande för Europa under de kommande decennierna.

På dagordningen står utvidgningen av den europeiska unionen med alla stater som vill och kan kvalificera sig. År 2003 kan en ny utvidgningsomgång inledas.

För oss är det självklart att vi särskilt stöttar våra närmaste grannar Estland, Lettland, Litauen och Polen. Redan i Helsingfors i december bör beslut fattas om förhandlingsstart också för Lettland och Litauen.

På dagordningen står också att bygga en gemensam och stark utrikes- och säkerhetspolitik. Lärdomarna från Balkan är kategoriska, entydiga och förpliktande. Den europeiska unionen måste ta sitt ansvar för freden i Europa. Och Sverige måste ge allt stöd som Sverige kan ge i detta arbete.

Sverige måste vara en del av det fortsatta arbetet på en europeisk freds- och säkerhetsordning. Vi skall vara delaktiga genom att själva forma en tydlig säkerhets- och försvarspolitik och genom att tillsammans med våra nordiska grannar fullt ut delta i den framväxande europeiska säkerhetsordningen.

Våren 2001 är Sverige den europeiska unionens ordförandeland. Oavsett vilken regering vi då kommer att ha är det hög tid att forma en svensk position.

Tillsammans skall vi under perioden fram till det svenska ordförandeskapet utveckla en moderat syn - en svensk syn - på Europas framtid.

Hur skall regelverket för en union med över trettio medlemsländer se ut?

Hur klarar vi avvägningen mellan nationella och europeiska intressen? Och minst lika viktigt - hur klarar vi avvägningen mellan politiska och individuella intressen?

Vi har redan en del av svaren. Men detta är ett arbete där vi nu skall gå vidare.

På tröskeln till ett nytt sekel är vårt uppdrag att forma en politik som tar sin utgångspunkt i de enskilda medborgarnas rätt till frihet, deras vilja till ansvar och deras förmåga till skapande och arbete.

Som politiskt parti kan vi aldrig bära eller nära människors drömmar. Vi kan aldrig ersätta individers och familjers egna livsval och förhoppningar.

Det är ju vår tillit till människors egna val som format vår politiska övertygelse.

Den totala politikens retorik hade den fördelen att den kunde ge sken av att ge alla svaren. Vi tror inte att politiken har alla svaren.

För mig handlar en förnyelsen av Sverige om att bygga ett möjligheternas samhälle.

Detta - mer än något annat - är det goda samhället för mig. Ett samhälle som förvägrar sina medborgare möjligheter, förvägrar dem också utveckling.

I möjligheternas Sverige har den enskilde egen kraft att dra försorg om sig själv och de sina.

I möjligheternas Sverige växer välståndet ur ett starkt och dynamiskt näringsliv.

I möjligheternas Sverige är arbetsmarknaden öppen för alla.

I möjligheternas Sverige finns det alltid en chans att komma igen. Där finns det en marginal att misslyckas, därför att det finns möjlighet att lyckas.

I möjligheternas Sverige får våra barn och barnbarn den start i livet som gör att de kan stå starka i en värld med öppna gränser.

Det är inte en partiordförandes, en partistyrelses eller en riksdagsgrupps insatser som avgör om det arbete som ligger framför oss blir framgångsrikt.

Det är inte en förbundsordförande, en föreningsstyrelses eller en fullmäktigegrupps förtjänst om våra idéer får genomslag i samhällsutvecklingen.

Det är allas våra insatser som avgör resultatet. I stort och smått, i

regeringsställning eller i opposition.

Med diskussionerna på stämman skall vi nu resa hem till Trelleborg och Timrå, till Linköping och Ludvika, till Karesuando och Kristianstad för att lyssna, för att diskutera och för att med de moderata idéerna som grund bygga möjligheternas Sverige.

Källa
Manuskript inskickat av Moderaterna.

Taggar
Moderaterna, Politiska tal

URI
https://www.svenskatal.se/tale/bo-lundgren-anforande-vid-moderaternas-partistamma-1999